

Секція: Гроші, фінанси і кредит

Федорович І.М.

викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

Тернопільського національного економічного університету

м. Тернопіль, Україна

ОБМІН БОРГУ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Країни, що розвиваються, які неспроможні обслуговувати наявний обсяг зовнішнього боргу, переходять до стратегій зменшення обсягу боргу через такі механізми, як «борг на допомогу розвитку», «борг на охорону природи», та «борг на охорону навколишнього середовища (реалізацію природоохоронних заходів) – «ОБОНС». Перший такий договір було ухвалено в 1987 р. між урядом Болівії та Conservation International (CI). Результатом укладення угоди було анулювання 650 тис. дол. США державного боргу та погодження умов щодо формування Біосферного заповідника Бені в Північно-Східній Болівії, а також виділення коштів на покриття витрат на його експлуатацію. Відтоді такий механізм обслуговування боргу використовувався у країнах з низьким рівнем доходів для капіталізації екологічних фондів. Така практика також спостерігалася в африканських, латиноамериканських країнах, у тому числі в Аргентині, Чилі, Колумбії, Уругваї, на Ямайці, а також у країнах із перехідною економікою (Польща, Болгарія, Грузія). Загалом більше 30 країн застосували «ОБОНС», у результаті чого отримано понад 1 млрд. дол. США на фінансування заходів з охорони навколишнього середовища [1, с. 4].

Використання такого методу обслуговування державного боргу одночасно дає змогу знизити напруженість в бюджетній сфері, стимулювати економічне зростання і збільшити обсяг ресурсів, наявних у країні-позичальника для фінансування природоохоронної діяльності. При його підготовці особливу увагу слід приділити макроекономічним питанням. Доцільно проаналізувати наявні проблеми з погашенням зовнішнього боргу, тенденції зростання ВВП, баланс платежів і державних інвестицій, що дасть змогу уряду країни-боржника

переконатися в тому, що у нього є фінансова можливість обслуговувати операцію з ОБОНС. Для того щоб оцінити потенційні надходження і заручитися підтримкою міністерства фінансів і кредиторів, доцільно провести ретельний аналіз структури зовнішнього боргу.

Міністерство економіки України в серпні 2001 р. розглянуло питання про започаткування процесу екоконверсії та надало певні доручення щодо вивчення можливостей її застосування, проте такий метод обслуговування боргу досі так і не використовується в нашій державі. Метод екоконверсії вигідний як боржникам, так і кредиторам. Для реалізації механізму «ОБОНС» в нашій країні пропонуємо об'єднати зусилля Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства закордонних справ України, Національного банку України, Міністерства юстиції України.

В Україні існують передумови для здійснення обміну за механізмом «борги на проведення природоохоронної діяльності». В проведенні таких конверсій зацікавлені як Україна, так і банки-кредитори, природоохоронні організації. Разом з цим, відсутність досвіду здійснення таких операцій, а також напружені відносини з міжнародними фінансовими організаціями, можуть позначитися на ймовірності проведення такої конверсії. Враховуючи екологічну й економічну ситуацію, застосування такого методу може бути унікальним й ефективним інструментом, що дасть змогу залучити фінансові ресурси на захист природи.

Основою у механізмі випуску «зелених облігацій» в Україні є потреба використання таких ресурсів. Так, кошти від розміщення облігацій пропонуємо спрямовувати на інвестиційні проекти. Обмін боргів економічно доцільний за готовності кредиторів визначати вартість боргів нижче від її номінального значення та готовності держав-позичальників платити більше, ніж у разі досягнення домовленості про списання боргу. «ОБОНС» може забезпечити отримання численних вигод для України – кредитори будуть звільнені від частини активів, які не окуповуються, а позичальники зменшать тягар зовнішнього боргу, не витрачаючи валютні запаси.

Однак застосування в Україні методу обміну «боргу на охорону навколишнього середовища», на нашу думку, містить також певні недоліки:

- обмін боргів передусім зумовлює збільшення вкладень додаткової кількості місцевої валюти в економіку, що спричинить розвиток інфляції. З метою послаблення інфляційного ефекту Уряду України доцільно структурувати платежі за допомогою поділу на транші або випуску облігацій. Випустивши цінні папери в місцевій валюті, уряд здатний стримати потенційний інфляційний вплив обміну боргів. Водночас обмін боргів на майно не має несприятливих інфляційних ефектів;

- операції з обміну боргів є трудомісткими та складними, потребують залучення консультантів, що збільшує вартість операції;

- наявні ризики корупції та реконвертації сум, призначених для обміну (інвестори переводять місцеву валюту, отриману від обміну боргу, в тверду валюту з метою отримання незаконної вигоди). Для обмеження цих ризиків рекомендуємо встановити суворі вимоги щодо звітності.

Разом з цим, пропонуємо розробити обґрунтовану програму природоохоронних витрат, що має досить вузьку цільову спрямованість. Така програма повинна бути заснована на прозорих і надійних критеріях відбору проектів, робочих процедурах і правилах реалізації. Наявність реалістичної і переконливої програми використання отриманих коштів, яка б відповідала пріоритетам як кредиторів, так і країни-боржника, є ключовим фактором, здатним істотно підвищити інтерес кредиторів до пропонованої угоди. Програма витрат повинна продемонструвати можливість формування портфеля чітко обґрунтованих природоохоронних проектів, які сприяли б досягненню цілей, пов'язаних зі скороченням рівня бідності і сталим розвитком, місцевим економічним зростанням [2, с. 127].

Отже, обмін боргів на охорону навколишнього середовища (ОБОНС) може надати країнам з низькими доходами унікальну можливість залучення капіталу для вирішення екологічних проблем і досягнення інших цілей національної

політики. В той же час, такий метод зумовлений певними ризиками, які повинні бути належним чином враховані для успішної його реалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бенч Л. Напрями вдосконалення управління державним боргом в Україні / Л. Бенч, В. Лісовенко // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 9–10. – С. 3–10.

2. Вишневська Н. В. Проблеми обслуговування та управління зовнішнім державним боргом України / Н. В. Вишневська, М. В. Кучерук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Економіка. – 2013. – Вип. 21. – С. 126–129.